دانـــپـــێدانـــەکـــ

ـــانی ژنێك
بەردی سەبوری

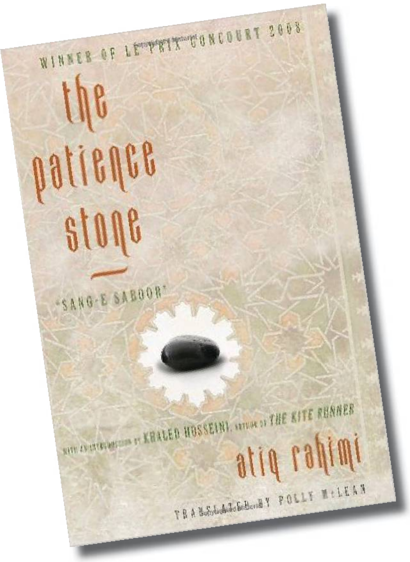

باران

- ژنەکە لەپشت سەری پیاوەکەوە وەستاوە دەڵێ (بەڵێ بەردی سەبوری من، ئەو دوو کچە هی تۆنین)
- تا دەڵێ (خۆشت دەزانی بۆچی و چۆن، ئەوە تۆبوویت کە نەزۆك بویت نەك من...؟!)
- دایکت دەیویست تۆ ژنێکی تر بێنیتەوە، ئەوکاتە من چیم بەسەر دەهات...؟!
- بەڵام ناچار بووم ئەوە بە دایکت بڵێم، کە حەکیمێك هەیە موعجیزە دەخولقێنێت...!
- تۆ نازانی لەرێگا، دایکت هەرچی بەزاریدا هات بەمنی وت..!
- دایکت وتی، ئەمە دواین چانسی تۆیە...! ئەزانی مانای چی...؟!
- بەڵام، پاش ئەوەی چەندین جار چووم بۆلای حەکیمەکە و سکم پڕ بوو، بەحساب سیحرو جادووە، بەڵام ئەو حەکیمە هاودەستی پورم بوو.
-... حەکیم منی لەگەڵ پیاوێکدا خەواند، کە چاویان بەستبووەوە، ئەو پیاوە مافی ئەوەی نەبوو، قسەم لەگەڵدا بکات و دەستملێبدات...،! بەڵام من نەمدەویست گوناهکار و بەدکاربم، دەمویست لەوکارە دەستهەڵگرم، بەڵام درەنگبوو، دەگریام و بەکوڵ دەگریام و هەستم بەگوناه دەکرد، رقم لەگشت کەسێك بوو، ئێوەم بەنەفرەتدەکرد تۆ و خێزانەکەت...!، لەوانەش بەدتر دەبوو شەوان لەگەڵ تۆ بخەوم.
- (ئاە بەردی سەبوری من، کاتێك ژن بوون سەخت بێت، پیاوبونیش سەختە)

ئەوە ئەو دانپیانانەیە، کە ژنەکە بۆ بەردی سەبوری دەکات.
لەم پەرەگرافەی ناو رۆمانەکە، یان لەم پەرەگرافەی ناو چیرۆکەدا، کە نازانرێ ئەو ژنە کێیە؟ ناوی چییەو لەکوێدایە، لە چ روبەرێکی جوگرافی قسەدەکات و بەناوی کام لەو ژنانەوە قسەدەکات.
بەڵام بەسەرهاتێکی خۆی دەگێرێتەوە بەهۆی دەردی ژن بوونەوە.
دەردی ژن بوون لەم چیرۆکەدا هێندە بەئازارە، کارەکتەر یان گێڕەرەوەی سەرەکی رۆمانەکە کە کەس یەکەمە، لەژێر فشاری خەسویدا کە دەیویست بەهۆی مناڵ نەبوونیەوە ژنێکی تر بۆ

عەتیقی رەحیمی

بەڵام بەناچاری بۆئەوەی ژنی تری بەسەردا نەیەت، جارێك بەهۆی ژن بوونی و جارێکی تر بەهۆی نەچەوسانەوەی لەلایەن ژنێکی تری هاوڕەگەزیەوە، نەچەوسێتەوە، ناچار پەنا بۆ کارێکی قێزەون دەبات. سکی لە کەسێکە کە حەکیم چارەسەری دەکات، دوو کچی دەبێت. کە زۆڵن یان کچی مێردەکەی نین.

بێگومان ئەم چیرۆکە چیرۆکی ژنانی خۆرهەڵاتییە، عەتیق رەحیمی، چ وەکو نوسەر چ وەکو فلیمساز و دەرهێنەر تەوزیفی کردوە.

یەکێکی تر لەچیرۆکەکانی کارەکتەر، (کارەکتەری ژن) دەگێڕنەوە و دەڵێ، (من هیچم بە تۆ نەوت، تۆش واتزانی ئەو خوێنە نیشانەی کچبوونی منە.)

دەڵێ (بە دیتنی خوێنەکە کە تۆ سەرمەست و پڕ غرور بویت...)

بەڵام لەراستیدا من ئەو خوێنەم هی بێ نوێژی بوو، ئەوەش یەکێکی ترە لەدەردی ژنبوون.

عەتیق رەحیمی، دەردی ژنبوون لەسەر زمانی خۆیانەوە دەگێڕێتەوە. ئەگەرچی ئینسان وادەزانێ بەتەنها پیاو قوربانیە لەم رۆمانەدا، بەڵام لەراستیدا وا نییە، بەڵکو هەردووکیان (ژن و پیاو) قوربانین، قوربانی کۆمەڵگە، کلتور، داب و سوننەتی کۆنخواز و نائینسانی، چونکە کارەکتەرەکە ئەوەش دەگێڕێتەوە «من کچێکی حەڤدە ساڵ بووم، دەستگیرانی قارەمانێك بووم مەراسیمی مارە بڕین رێکخرا بەبێ ئامادەبوونی زاوا، بەڵام دایکت هاش و هوشی ئەوەی دەکرد، کە

بارودۆخەکە باشە...
پاش سێ ساڵ دایکت وتی، جوان نییە کچێکی مارە براو لەماڵی دایک و باوکی بێت.. بۆیە لەجەژندا بێ ئامادەبوونی تۆ لەگەڵ وێنەکەت و خەنجەرەکەت، زەماوەندم کردو دەبوو شەوان لە تەنیشت دایکتەوە بنوستمایە.
ئەم رۆمانەی عەتیق رەحیمی. هەروەك رۆمانەکانی تری «هەزار ماڵ لەخەون و ترس» چیرۆکی مەینەتی ئینسانەکانە.
ئەم رۆمانە گێرانەوەی حیکایەتە هیچەکانی ژیان و ژن و ئینسانەکانی سەر گۆی زەوی و بەتایبەتی ئینسانی ئەفغانستانە کەچۆن گیریان خواردوە بەدەست کلتورو دابونەریت و شەڕو شۆڕش و ماڵوێرانی هێزە بەناو کۆمۆنیستە دژە ئینسانییەکان و ئیسلامییە توندڕەوەکان.
کارەکتەر دەڵێ وامدەزانی « تۆ رۆژێك دێت دەمبەخشیت لەبەر خاتری ئەو شتانەی کردومن، بەڵام ئەمڕۆ کاتێك کە بیری لێدەکەمەوە گەر تۆ بتزانیایە یەکسەر دەتکوشتم، ئەم قسەیە، جوانترین دانپیانانی ژنی کارەکتەرە.
ئەم رۆمانەی عەتیق رەحیمی، چیرۆکی ژنێکە، بەڵام واقیعی ژیانی زۆربەی ژنانی ئەفغانستانە، بەڵام لەگەڵ بەردی سەبوری «سنگ صبور» دەریدەبڕێت.
دیالۆگ و مەنەلۆگی بەردی سەبوری، پڕیەتی لەژان و دەردەسەری و چەرمەسەری ژنان.
هەر بۆیە عەتیقی رەحیمی رۆمانەکەی پێشکەشکردوە بە روحی «نادیا ئەنجومەن» ئەو ژنە شاعیرەی کە نامرۆڤانە بەدەستی هاوسەرەکەی کوژرا
عەتیق خۆیشی لەو رۆمانەدا دەڵێ:(من دەربارەی ژنانی ئەفغانستان و سەرجەم ژنانی جیهان دەنوسم)واتە جیهان و هەموو رەگەزی مێینە هاتوەتە گۆو قسەدەکات.
ناوی (بەردی سەبوری) ئەفسانەیەکە کە بۆ دەربڕینی خەم و کەسەر، کە کەسێك بیەوێت دەریببڕێ.:
پیاوێك راکشاوە.. ژنێك بەسەر سەریەوە تەزبیحات دەکات.
دەیەوێت ژیان و بەسەرهاتەکانی بۆ مێردەکەی بگێرێتەوە. دەکەوێتە باسکردنی خۆزگە و ئاواتەکانی ژیانی و ئاشکراکردنی نهێنیەکانی رابردووی.
رۆمانەکە بەسەرهاتی ژنێکە لە (99) رۆژدا، چونکە مەلایەك فەرمانی کردوە بە ژنەکە کە هەر رۆژەی یەکێك لە (99) ناوەکە خوا بەسەر جەستەی پیاوەکەیدا بخوێنێت و بەزیکری ناوەکانی خوا (یا قەهار) دەستپێدەکات بە (یا سەبور) کۆتایی دێت، زۆرترین نەهاتی و نەگبەتی و قوربانیبوون، لەم رۆمانەدا ژنە، واتا ژن قوربانی یەکەم و کۆتایی رۆمانەکەیە و باڵندە کۆچەرەکانیش لەسەر جەستەی خوێناوی ژنەکە دەفڕن.

عەتیق رەحیمی